

ADNOTATIO IURISPRUDENTIÆ I.

- III. ORDINARIA SESSIO TRIBUNALIS DIOECESANI BRUNENSIS, DIE XIII IANUARIII A.D. MMVI -

Slovo otce biskupa:

Milí přátelé,

využívám prvního čísla Adnotatio Iurisprudentiae, abych Vás všechny pozdravil a povzbudil k dalšímu vzdělávání, abyste mohli odpovědně zastávat službu, kterou jste byli pověřeni.

Ujišťuji Vás o svých modlitbách a přeji vše dobré.

Žehná

+ Vojtěch

1. MINISTERIUM PROKURÁTORA A ADVOKÁTA PODLE INSTR. «DIGNITAS CONNUBII»¹

a) Požadavky na prokurátora a advokáta

Kodex 1983 a inst. *Dignitas Connubii* stanoví² pro prokurátora a advokáta u soudů nižší instance, aby byl osobou dobré pověsti, měli alespoň 18 let. Termín dobrá pověst, v tomto případě nechce vyjádřit, křesťanský život po všech stránkách excelentní, mimořádný v životě společenství církve³.

ADNOTATIO IURISPRUDENTIÆ I.

Index:

1. Ministerium prokurátora a advokáta, str. 1
2. Pokyny pro provedení výslechu, str. 7
3. Adresní a telefonní seznam DCS, str. 10
4. Seznam projednávaných kauz, str. 11
5. Nové právní knihy a časopisy, str. 11

¹ Je sledován obsah knihy: C. GULLO, A. GULLO, *Prassi processuale nelle cause canoniche di nullità del matrimonio*, seconda edizione aggiornata con l'Instr. «*Dignitas Connubii*» del 25 gennaio 2005, Città del Vaticano 2005; nechybí kritické hlasy k této knize, ale všeobecně je přijata a vysoce hodnocena. Autoři jsou advokáti Svatého Stolce a Římské Roty. Oficiální překlad instrukce *Dignitas Connubii* ještě není, používaný překlad v textu je můj vlastní.

² Kán. 1483.; Kán. 1483: Prokurátor a advokát musí být věkem zletilí a dobré pověsti. Kromě toho musí být advokát katolíkem, leč by diecézní biskup dovolil něco jiného, doktorem kanonického práva nebo jinak velmi zkušený a schválený od téhož biskupa.

inst. *Dign. Conn.*; Čl. 105 - § 1. Zástupce i advokát musí mít dobrou pověsti; advokát mimoto musí být katolík, pokud biskup moderátor neposkytne výjimku; doktor kanonického práva nebo opravdu znalý a musí být schválen tímž biskupem (srov. kán. 1483).

§ 2. Ti kteří obdrželi diplom advokáta Roty nepotřebují nutně toto schválení, ale biskup moderátor jim může ze závažného důvodu ve svém soudu zakázat výkon obhajoby, proti tomu je možné podat stížnost Apoštolské Signatuře.

§ 3. Ze zvláštních důvodů může předseda připustit jako zástupce *ad casum* osobu nepobývající v území soudu.

³ Viz. JAN PAVEL II., *Iusti iudicis* art. 3 č. 1.

Podle Apoštolské Signatury nemůže být advokát nebo prokurátor rozvedený nebo žít v nějakém iregulárním soužití⁴. Advokát, kromě dobré pověsti, musí být katolíkem (mužem nebo ženou), přičemž biskup může «*ad casum*» v mimořádné situaci udělat výjimku. Další požadavek je, že musí být doktorem kanonického práva nebo opravdu znalý v církevním právu⁵. Co znamená být opravdu znalý? Uvažujeme-li, že pro obdržení stupně IC Lic. (což by se dalo přirovnat k českému Mgr.) podle nových stanov je třeba 5. let studia na Universitě (pokud již jsou studia z teologie tak 3. roky) a pro ICDr. další 4. roky studia, tak znalost, o kterou se jedná musí být opravdová vědomost získána praxí a zkušenosti u soudu. Jsou jistě velmi cenná a užitečná studia v občanském právu, ale pro kanonické právo je potřeba alespoň základní znalost teologie. Advokát musí být schválen biskupem a zapsán do oficiálního seznamu tribunálu. Toto zařazení však neznamena, jako v jiných právních systémech, samosprávu profesionálů osvědčených pro tuto «práci»⁶.

b) «*Ius postulandi*» a funkce prokurátora, advokáta

Prokurátor esenciálně zastává funkci *representační*: «jedná» v procesu ve jménu strany nebo stran. Můžeme ho definovat jako «*alter ego*» vlastní strany, za kterou a ve jménu které předkládá soudu listiny a přijímá obeznámení atd.⁷ Jelikož je prokurátor «*alter ego*» strany, plyne pro něj z této skutečnosti procesní zodpovědnost, jakoby strana mluvila v něm, ale pouze v limitech právem či zmocněním stanoveného. Tak stanoví CIC kán. 1482, § 1; a inst. *Dign. Conn.* čl. 103, § 2, : *Každý si může ustanovit jen jednoho*

⁴ Srov. SIGNATURA APOSTOLICA, *Rescriptum in re peculiari*, 12 července 1993, v *Periodica* 82 (1993) 699-700.

⁵ Srov. kán. 1483: Prokurátor a advokát musí být věkem zletilý a dobré pověsti. Kromě toho musí být advokát katolíkem, leč by diecézní biskup dovolil něco jiného, doktorem kanonického práva nebo jinak velmi zkušený a schválený od téhož biskupa.; Prokurátor nemusí být podle universálního práva katolíkem ani doktorem kan. práva, ale «*alioquin vere peritus*», srov. L. CHIAPPETTA, *Commento giuridico-pastorale*, III ed. Roma 1998.

⁶ Některé tribunály mají ve svých stanovách možnost eventuelního sdružení advokátů na úrovni oblasti, ale nejedná se v žádném případě o «komoru» s nějakou právní mocí. Viz. *Regolamento del T.E.R. Lombardo* čl. 11, schváleno 3. 2. 1998 příslušnou biskupskou konferencí. Náš tribunál zatím žádné směrnice nemá, je to úkol pro nejbližší budoucnost.

⁷ Cfr. instr. *Dig. Conn.* čl. 104 -§ 2. Zástupci náležejí zastupovat stranu, předkládat žaloby a stížnosti soudu, přijímat oznámení a jednat takovým způsobem, aby strana zůstávala ve stavu sporu; zatímco právní obrana strany je vždy vyhrazena advokátovi.

Ohledně moci prokurátorů se podívej: C FUNGHINI, *Parisien* decr. 11. května 1994, č. 5-6, in *Monitor Ecclesiasticus* 1994, 530-531; A STANKIEWICZ, «De curatore processuali», *Periodica* 81 (1992) 459-520.

zástupce, který se může dát zastoupit jiným, jen jestliže k tomu byl výslovné zmocněn (kán. 1482, § 1).⁸ Úmysl zákonodárce, v tomto případě, je ustanovit zcela jasně -jedinost v zastupujícím pověření- a zákaz prokurátorovi nechat se zastupovat bez svolení pověřovatele. Nicméně pro *iusta causa* se mohou určit víc než jeden prokurátor, ale za prokurátora je posléze uznán ten, který jednal ve věci jako první⁹.

Advokát má naopak funkci převážně technickou, což je rada, studium a vydávání nejrůznějších listin a spisů, ústní i písemná obhajoba, příprava důkazů atd. Je to delikátní činnost, neboť spočívá v poradě a konsultaci, přičemž na jedné straně dává klientovi podporu ve věci, která je pro něj často bolestnou a nepříjemnou, ale na druhé straně musí dbát o jistou vyváženost. Totiž, musí být vždy realista ve věci, ne rigorista, který se postaví do role soudce, jež mu konečně nenáleží; a ani jakýmsi lehkověrným snílkem, který naslibuje straně falešné iluze. Je povinen říci straně po pravdě, zda je ve věci skutečně «*fumus boni iuris*», aby se mohl začít spor, ale ostatní skutečnosti jako trvání sporu, výlohy atd. Strana, na rozdíl od prokurátora, může mít i více advokátů, neboť, jak bylo řečeno, jeho úlohou je asistovat a bránit práva zastávaného¹⁰. Je na mínění strany, zda je určí jedním zmocněním nebo více. Jenom poznamenám, že v církvi je několik druhů advokátů. Jsou advokáti Svatého Stolce, Římské kurie, Římské Roty pro které platí ještě zvláštní předpisy, kromě těch obsažených v *CIC* a inst. *Dign. Connubii*.

c) *Právní povaha a forma mandátu* (*CIC* 83 kán 1484, Instr. *Dig. Conn.* čl. 106, § 1)¹¹

Pro zastávání svého úřadu je třeba specifický autentický mandát. Autenticita tohoto mandátu musí být stvrzena aktem kompetentní církevní

⁸ Kán. 1482: § 1: Každý si může ustanovit toliko jediného prokurátora, který se může dát zastoupit jiným jen tehdy, když k tomu obdržel výslovné dovolení.

⁹ Kán. 1482, § 2: Ustanoví-li jich více z vážného důvodu, ať jsou tak určeni, že mezi nimi rozhoduje předstižení.

¹⁰ Kán. 1482, § 3: Advokátů však může být ustanoveno více najednou; inst. *Dign. Conn.* čl. 103, § 4. Může však být ustanoveno více advokátů. (kán. 1482, § 3).

¹¹ *CIC* 83 kán. 1484: § 1: Dříve než advokát nebo prokurátor nastoupí službu, musí předložit soudu hodnověrné zmocnění.

§ 2: Aby se zabránilo zániku práva, může soudce připustit i prokurátora bez pověřovacího zmocnění, po složení přiměřené záruky, je-li to potřebné. Avšak jeho úkon pozbývá jakékoliv moci, jestliže prokurátor v zahlazující době stanovené soudcem nepředloží řádné pověření;

Instr. *Dig. Conn.*: čl. 106 - § 1. Nežli se zástupce i advokát ujme záležitosti, musí soudu předložit věrohodné zmocnění (kán. 1484, § 1).

autority (laik nemá právo certifikace, ledaže by mu to právo poskytlo viz. notář /*potere certificatione* vyžaduje *potere iurisdictione*/) tj. pro tento případ kancléř kurie, notář tribunálu, farář (ohledně faráře není jednota mezi jednotlivými juristy viz. J. LLOBELL, *Il patrocinio forense ...*, op. cit. str. 446. viz. kánn. 482, 535). Podle některých autorů analogicky je možno užit státních úředníků (notáře, jiného věrohodného úředníka státu, C. DE DIEGO LORA, *Codice di Diritto Canonico*, op. cit., p. 1079). V konkrétním případě je na rozhodnutí soudního vikáře a praxi soudu¹².

Přirozeně mandát může být poskytnut stranou sporu, ale je zde možnost aby tento mandát byl poskytnut společně od obou stran (dříve tento bod nebyl ujasněn) viz. Instr. *Dig. Conn.* čl. 102¹³. V případě, že jedna ze stran během sporu rozhodne «*pro vincolo*», má se za povinnost prokurátora, zřeknout se zcela svého mandátu ve sporu.

Mandát, který je dán *ex officio* od soudce (soudní vikář) pro prokurátora jako pro advokáta je vázán na místo soudu. Každý soudní vikář má moc jen u svého soudu. Zůstávají přitom výjimky jako u Roty Rom., kde patron (prokurátor, advokát) jmenovaný děkanem Roty je zástupcem u všech stupňů.

Čl. 106, § 2¹⁴; počítá s možností na základě principu *negotiorum gestio* jednání prokurátora bez toho, aby měl mandát od strany či soudce. Pouze při výjimečné situaci, kterou právo předpokládá za podmínek, že a) dochází k vypršení času k odvolání, b) jde o adekvátní jednání k nepřipuštění eventuálních škod, c) během stanoveného času soudcem musí prokurátor předložit zmocnění, se může ujmout sporu.

¹² Stanovuji pro brněnský církevní soud tuto praxi: pro kauzy neplatnosti manželství, necht' není užívána služba státních notářů a úředníků, ledaže by se jednalo o mimořádný případ a po poradě se soudním vikářem. V ostatních případech: privilegium paulinum, separace, rozvázání manželství ve prospěch víry atd. je možné se obrátit na státní úředníky pro stvrzení nějaké listiny či svědectví, ale vždy jenom «*ex iusta et rationabili causa*». Farář či jiný klerik, který má účast na «*potestas iurisdictionis*» (není stížen nápravným kanonickým trestem a má *missio canonica*) se pro tento případ (osvědčení mandátu nebo listiny) připouští jako kompetentní církevní autorita.

¹³ Instr. *Dig. Conn.* čl. 102 – Jestliže oba dva manželé žádají, aby jejich manželství bylo prohlášeno za neplatné, mohou ustanovit společného zástupce a advokáta.

¹⁴ Instr. *Dig. Conn.* čl. 106 - § 2. K zabránění zániku práva však předseda může připustit zástupce, i když nepředložil zmocnění, po složení vhodné zálohy, je-li to potřebné; jednání však nemá účinky, jestliže během předsedou stanovené propadné lhůtě nepředloží řádné zmocnění (srov. Kán. 1484, § 2).

d) *Povinnosti prokurátora a advokáta* (CIC 83 kán. 1485, Instr. Dig. Conn. čl. 104, § 1)¹⁵

Výše uvedené dokumenty říkají jasně, že povinnosti prokurátora je hájení (tutela), co možná nejpečlivější, práv strany jež zastává. Pro rozhodnutí zvláště důležitá je třeba mandát *ad hoc*. Nestačí jen všeobecný mandát k zmocnění. Procesní praxe uvádí tyto případy, kdy prokurátor (ne advokát!) může za stranu žádat platně nové důvody nulity, zřeknutí již uvedených, a obecněji: jednání k instanci a k soudním aktům¹⁶.

Uvádím text mandátu:¹⁷

MANDÁT / ZMOCNĚNÍ (příklad)

Já níže podepsaná paní Veronika Skřivánková, tímto právním aktem uděluji mandát prokurátorovi/ advokátovi DCS v Brně Mgr. Josefovi Jestřábovi, č.p. 33 Ptačí, 234 00 Orlová, u něhož stanovuji své domicilio (kanonické bydliště) se všemi právními účinky, aby mne zastával a hájil u každého církevního tribunálu, rádu a stupně, (včetně apoštolských¹⁸), ve sporu o neplatnost manželství mnou uzavřeného v Holubově 15. 10. 1991 s panem Františkem Sokolem. Poskytuji mu také širší pravomoc, včetně zřeknutí nebo přidání nových důvodů nulity. (Pokud je to zmocnění advokátovi:) a pravomoc přiřčenit k sobě patrona nebo jmenovat prokurátora.

V Brně 12. 10 2005

Podpis: Veronika Skřivánková

¹⁵ CIC kán. 1485: Prokurátor bez zvláštního pověření se nemůže platně vzdát žaloby, instance nebo soudních úkonů, ani provádět transakce, přistoupit na smír, dohodu nebo úmluvu o rozhodčích a obecně konat něco, k čemu právo žádá zvláštní pověření. Instr. Dig. Conn. čl. 104 - § 1. Advokát a zástupce jsou povoláni chránit práva strany a zachovávat tajemství úřadu.

¹⁶ Kán. 1485: Prokurátor bez zvláštního pověření se nemůže platně vzdát žaloby, instance nebo soudních úkonů, ani provádět transakce, přistoupit na smír, dohodu nebo úmluvu o rozhodčích a obecně konat něco, k čemu právo žádá zvláštní pověření.

¹⁷ Srov. C. GULLO, A. GULLO, *Prassi processuale nelle cause canoniche di nullità del matrimonio*, 62, Città del Vaticano 2005.

¹⁸ Vztahuje se na ty, kdo mají schválení z Roty. Uděluje se po dvouletém studiu na Rotě a soudní praxi.

Podpis paní Veroniky Skřivánkové byl dán v mé přítomnosti. Osvědčuji jeho autenticitu.

V Brně 12. 10. 2005

Podpis: R.D. Jan Ptáček, farář

Kánon 1486, § 2 CIC´83¹⁹, který opisuje *ad litteram* kán. 1667, § 2 CIC´17²⁰, jakož i čl. 107, § 2 Instr. *Dign. Conn.*²¹, klade prokurátorovi právo a povinnost předložit odvolání proti konečnému rozsudku, který přitěžuje reprezentující straně. Tato norma má své *ratio* ve faktu, že termín na odvolání je poměrně krátký (obvykle 15 dnů, srov. kán. 1630), a mohl by tak chybět dostatečný čas na odvolání, nežli by se strana s prokurátorem dohodla na dalším postupu²².

e) Odvolání a zřeknutí mandátu

Článek 110 instrukce *Dignitas Connubii*²³ stanoví zákaz prokurátorům a advokátům bez *«iusta causa»* se zřeknout zastávaného úkolu. Překročení tohoto ustanovení může mít za následek disciplinární potrestání a povinnost náhrady vzniklé škody. Za spravedlivý důvod se nepovažuje přerušení vzájemného vztahu důvěry mezi stranou a advokátem či prokurátorem (představme si situaci, kdy strana lstivě zamlčí nějakou pravdu před zastupujícím), neboť toto jednání by porušilo povinnost tajemství úřadu²⁴ a pak by mohlo i znamenat už předem odsouzení věci. Na druhé straně prokurátor ani advokát nemůže tvrdit

¹⁹ Kán. 1486: § 2: Po vynesení rozsudku zůstává prokurátorovi právo a povinnost se odvolat, neodporuje-li tomu mandant.

²⁰ Kán. 1664. - § 2. *Lata definitiva sententia, ius ex officium appellandi, si mandans non renuat, procuratori manet.*

²¹ Čl. 107 - § 2. Když byl vydán definitivní rozsudek, prokurátor si uchovává právo a povinnost odvolání, ledaže by to strana odmítla. (viz. kán. 1486, § 2)

²² Vede se dispute, zda lze toto právo rozšířit i na *«prosecutio appellationis»* jak se v jurisdikční praxi při Římské Rotě již několikrát aplikovalo. Zdá se, že nikoliv, jelikož to odporuje ekonomii procesu.

²³ Čl. 110 - Advokátům a zástupcům je zakázáno:

1° vzdání se zmocnění bez spravedlivého důvodu ve stavu sporu;

2° smluvení přemrštěného honoráře: jestliže ho uzavřou, úmluva je neplatná;

3° zpronevěřit se své službě pro dary, přísliby nebo jakékoliv jiné motivy;

4° odnímat záležitosti příslušným soudům nebo jednat jakýmkoliv jiným podvodným způsobem proti zákonu (srov. Kánn. 1488-1489).

²⁴ Instr. *Dig. Conn.*, čl. 104 - § 1. Advokát a zástupce jsou povoláni chránit práva strany a zachovávat tajemství úřadu.

nebo zastupovat lež. V této situaci by se patřilo postupovat písemně a to tak, že prokurátor nebo advokát by sepsal důvody pro které se zříká funkce, padal je klientovi se žádostí o zřeknutí mandátu. Pokud by i v tomto případě klient nepřijal zřeknutí, může prokurátor nebo advokát podat tribunálu své zřeknutí, přičemž uvede «*iter*» odmítnutí. Zřeknutí musí být poznamenáno v aktech sporu a oznámeno soudcem i druhé straně. Postup se nemění ani v případě, že prokurátor byl jmenován *ex officio*. Strana nebo strany mají možnost si delegovat nového prokurátora.

Vzor textu:

Odnětí mandátu

Váženému panu Mgr. Jiřímu Jelínkovi,

já níže podepsaná paní Jiřina Šneková, žalující strana ve sporu o platnost manželství Pták – Šneková, prohlašuji, že Vás odvolávám z funkce prokurátora a odnímám Vám mandát mne zastupovat při DCS v Brně.

O tomto odvolání rovněž zpravuji soudce v uvedené kauze.

V Brně dne 10. 12. 2005

podpis....

Autor: Karel Orlita

2. POKYNY PRO PROVEDENÍ VÝSLECHU

a) *introductio*

Kán. 1425: § 3: Soudní vikář nechť při vyšetřování jednotlivých záležitostí pověřuje soudce po pořádku v pravidelném střídání, leč by biskup stanovil v jednotlivých případech jinak.

Kán. 1428: § 1: Soudce nebo předseda sborového soudu mohou určit auditora, jehož úkolem je provádět šetření. Vybere jej buď ze soudců nebo z osob, které k této službě schválil biskup.
§ 2: Biskup může ke službě auditora schválit kleriky nebo laiky, kteří vynikají dobrými mravy, moudrostí a učeností.

§ 3: Úkolem auditora je shromažďovat důkazy ve shodě s pověřením od soudce a tyto pak předložit soudci. Může však, není-li tomu na překážku příkaz soudce, prozatímně rozhodnout, které důkazy a jakým způsobem se mají shromažďovat, jestliže o této věci vznikne spor v době jeho výkonu funkce.

Kán. 1559: Strany nemohou být přítomny výslechu svědků, leč by soudce, zvláště jedná-li se o soukromé dobro, uznal za vhodné je připustit. Mohou však být přítomni jejich advokáti nebo prokurátoři, leč by soudce pro okolnosti věci nebo osob uznal za vhodné, že je třeba postupovat s vyloučením veřejnosti.

Kán. 1561: Výslech svědka koná soudce nebo jeho zmocněnec nebo auditor (vyšetřující soudce). Výslechu musí být přítomen notář. Proto strany nebo strážce spravedlnosti nebo obhájce svazku nebo advokáti přítomní výslechu, jestliže chtějí položit svědku další otázky,